СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 135. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 13-го червня 1939. No. 135. Jersey City, N. J., Tuesday, June 13, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДЕНЬ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ В КОНЕТІКОТІ

ВЕСТ ГЕЙВЕН (Конетикот). — В неділю, 11. червня, відбувся у Вест Гейвені, Конн., величавий Союзовий День, у якім взяло участь понад тисячу учасників.

В імені Окружного Комітету Союзових відділів стейту Конетікот відкрив Союзовий День Іван Шуран. Промовляли: гол. предсідник У. Н. Союзу М. Мурашко, редактор „Юкрейніен Віклі" С. Шумейко і стейтовий орґанізатор А. Маланчук. Гр. М. Мурашко, гол. предс. У. Н. Союзу, підніс велику матеріяльну й духову силу, яку У. Н. Союз сповнив у житті українського іміґранта. Здобутки У. Н. Союзу є доказом, що У. Н. Союз перетворив душу українського іміґранта та наповнив її розумінням засобу орґанізаційної боротьби за поправу своєї долі.

Редактор „Юкрейніен Віклі", С. Шумейко, анґлійською мовою підніс заслуги старшої ґенерації у будувані У. Н. Союзу, як теж ті завдання української молоді, які вона мусить виконувати у продовжуванні дальшого розвитку У. Н. Союзу. Стейтовий орґанізатар А. Маланчук згадав про працю Союзових відділів у 45-літні роковини У. Н. Союзу. Як дарунок „Батькові Союзові" на Союзовому Дні дано 20 нових членів. Всіх членів відділи У. Н. Союзу стейту Конетікот приєднали в першій половині цього року 151. На святі виступали танцюристи стейту Конетікот під проводом пана Ґінди, які теж виступатимуть в Українськім Дні на Світовій Виставі 18. червня.

КОРОЛІВСЬКА ПАРА ВІДІХАЛА ДО КАНАДИ.

ГАЙД ПАРК. — Після проведення „вікенду" в приватній резиденції президента Рузвелта анґлійська королівська пара відіхала спеціяльним поїздом до Канади, де має відвідати ще три провінції й опісля вернутись до Анґлії. В Рузвелта король і королева могли трохи відідхнути, хвильку зажити життям звичайних людей і скинути з себе маску штивної формальности. Король ходив з президентом до штучного ставку купатись. Опісля пані Рузвелт влаштувала для королівської пари домашній пікнік, на який запрошено всього кількадесять осіб. На тім пікніку крім інших страв подавано також американську специяльність, „гат доґс", які король смачно заїдав і навіть хвалив. Президент сам возив своїх гостей на прохід, до свого штучно засадженого ліска. В неділю король з дружиною і президент з дружиною були в церкві на богослуженні.

Вечором по 11 годині королівська пара всіла на поїзд і відіхала до Канади. Відпроваджували її всі ті, що були в президента. Прощаючись, король подавав усім руку, навіть домашній прислузі, до куховарки включно. Королеві представили доглядача доріг, враз з його восьмеро дітьми, з якими король розпрощався. В гарнім настрою король усів на поїзд, а президент ще здалека, на американський лад, підняв вгору обі долоні і, стиснувши їх, махав на прощання.

УВАЖАЮТЬ КОРОЛІВСЬКУ ВІЗИТУ УСПІШНОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Американські урядові кола вважають візиту анґлійського короля в Америці вповні успішною. Вона осягнула те, що мала на ціли, це є зближення обох країв, Анґлії й Америки. Ці урядові кола не скриваються, що поїздка мала глибші політичні цілі і навіть на адресу Німеччини роблять перестороги, щоб вона брала це під увагу й собі, і замісць опиратися на силі, шукала приязних шляхів вирівнання своїх непорозумінь.

КРИТИКУЮТЬ РОЗДІЛ ПОМОЧІ БЕЗРОБІТНИМ.

ВАШИНҐТОН. — Ернест Енджел, голова національної економічної ліґи, сказав, що докладні студії виявили, що теперішня система помочи безробетним є дуже витратна і шкідлива. Урядові чинники, що займаються роздачею підмог, говорив Енджел, відзначаються якоюсь пасією розтрачувати без застанови державні гроші. Вони навіть роблять враження, що головною їх ціллю не є поміч безробітним, тільки за всяку ціну розтратити гроші. У висліді безробітні дістають далеко менше, ніж при розумній господарці моглиб одержати. Податки ростуть, грошей на поміч безробітним конґрес ухвалює все більше й більше, а безробітні дістають все менше й менше.

РЕҐУЛЯРНА ЛЕТУНСЬКА КОМУНІКАЦІЯ З ЕВРОПОЮ.

НЮ ЙОРК. — З днем 28 червня ц. р. розпічнеться між Америкою й Европою реґулярна пасажирська летунська комунікація. Подорож від особи коштуватиме в один бік $375, в оба боки $675. Крім того можна буде взяти пакунків на 55 фунтів. За один день можна буде дістатись до Европи. Европейською базою буде французьке місто Марсей.

БЕРЕМО ГРОМАДНУ УЧАСТЬ В УКРАЇНСЬКІМ ДНІ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ В НЕДІЛЮ, 18. ЧЕРВНЯ 1939 РОКУ. УКРАЇНЦІ З ЦІЛОЇ АМЕРИКИ ЗАМАНІФЕСТУЮТЬ У ТОЙ ДЕНЬ КУЛЬТУРНИМ ВИСТУПОМ ВІКОВІ ЗМАГАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ДО ПОСТУПУ І ВОЛІ.

БОРОТЬБА ДОВКОЛА НЕВТРАЛЬНОСТИ.

Не звертаючи уваги на гарне і щире приняття анґлійської королівської пари в Америці, загальний настрій населення і конґресу таки є за те, щоб не втручатись у ніякі чужі війни і задержувати строгу невтральність. Супроти цього в конґресі незабаром передбачають завзяту боротьбу ізоляційного бльоку з тими колами, що хотіли би повалити теперішній невтральностевий пакт.

ЗНАЙШЛИ СТАРЕ МІСТО.

Єйльський професор Нелсон Ґлік сказав, що вченим вдалося відкопати в Палестині старе жидівське місто Еріон - Ґебер, побудоване королем Соломоном 3,000 літ тому. Те місто було високо промислове і були в ньому великі фабрики. Тепер воно було присипане грубою верствою піску і знаходиться на широкій пустині.

ДО ВІСТОК ПРО НАГІНКУ НА УКРАЇНЦІВ У ШВАЙЦАРІЇ.

Вістки про нагінку на українців у Швайцарії, що їх передрукували деякі швайцарські та українські часописи, не зовсім відповідають дійсності. Федеральна поліція дійсно шукала деяких українців, котрі бувають у Швайцарії переїздом, але українців, які постійно мешкають у Швайцарії, нічим не клопочуть. Швайцарське громадянство й далі ставиться з повним признанням до прав України на незалежність, а федеральний уряд допускає повну свободу української пропаґанди. — (Офінор).

НОВІ ГРОШІ НА РОЗБУДОВУ МЕШКАЛЬНИХ ДОМІВ.

Ґубернатор нюйорського стейту підписав законопроєкт, на основі якого нюйорський стейт призначує нових 150 міліонів долярів на розбудову мешкальних, низько чиншових домів. Крім того стейт авторизує певні компанії поробити позички на ту ціль до висоти одного біліона долярів. Велика частина з тих грошей припаде на місто Ню Йорк.

МАЮТЬ ЗАКРИТИ ОСТАННЮ БІЛОРУСЬКУ ҐІМНАЗІЮ.

Велике занепокоєння викликала в колах білоруського громадянства вістка, за якою з кінцем цього шкільного року мають замкнути філію ґімназії ім. Адама Міцкевича у Вильні, яка є останньою існуючою дотепер середньою школою з білоруською мовою навчання. Згадана ґімназія нараховує поверх 150 учнів і є останньою білоруською культунро-національною установою після розвязання низки усіх інших.

ПОЛІҐАМІЯ МІЖ СОВЄТСЬКИМИ СТАРШИНАМИ.

В останньому часі шириться між совєтськими старшинами масово поліґамія. Інтендант Й. Женьцов одружився пять разів. Над останньою своєю дружиною важко знущався, щоб її позбутися. Військовий суд засудив Женьцова на 5 років вязниці. Поручник Ісаєв оженився до року сім разів. Ісаєв змінював так швидко свої жінки, що перед судом не міг собі пригадати назвищ своїх жінок. Суд засудив Ісаєва на 6 років вязниці.

7 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НА УЛАДЖЕННЯ ЛЕТОВИЩА.

В Сакраменто в Каліфорнії відкрили нове летовище, уладжене згідно з вимогами найновішої техніки. Кошти будови цього летовища сягають понад 7 міліонів долярів.

ДУХОБОРСЬКІ ЗЕМЛІ БУДУТЬ ПРОДАНІ.

Поверх 11,000 акрів землі в однім великім просторі близько Вереґін, Саск., перейдуть у руки поодиноких фармерів з закінченням великої духоборської орґанізації, Християнської Громади Загального Братерства.

Петро Вереґін, провідник духоборів, просить у своїм заповіті, щоб духобори стали індивідуальними в своїх бизнесових справах і щоб велика громада, збудована його батьком, була розвязана. Екзекутори беруться тепер до переведення його останньої волі, хоч, колиб він був жив, то розвязання громади булоб однаково прийшло на чергу, бо землі ці дуже задовжені вже довгі роки.

Асекураційні компанії Сон Лайф і Ґрейт Вест Лайф мають морґеджі на тих землях, і рати на них є безнадійно позатягані. Були змагання поодиноких фармерів у громаді відірватися зпід правління Вереґіна, але без великого успіху.

Сон Лайф має морґеджі на 7,785 акрах, а Ґрейт Вест на 4,086 акрах. Компанії не назначили ціни дійсної вартости землі, але ціну, що покриє вартість, яка є в їх руках. Теперішні фармери можуть набути ці землі за пять процентів готівкою, а решта на сплату зборами аж до 1950 р.

ПРИСТУПЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ЮНІЇ ДО ФЕДЕРАЦІЇ.

Гомер Мартин (наліво), провідник „Незалежної юнії автомобільних робітників", і Вилйем Ґрін, предсідник Американської Федерації Праці з чартером Федерації для цеї юнії зприводу її приступлення до Федерації. Юнія втратила була свій первісний чартер у Федерації, коли вона приступила до Комітету Промислової орґанізації („Сі-Ай-О").

ЕВРОПЕЙСЬКІ ВІДГУКИ КОРОЛІВСЬКОЇ ВІЗИТИ

Анґлія радується, Німеччина невдоволена.

ЛОНДОН. — Анґлійські ґазети й радіові стації тішаться з масових і урядових привитань для британської королівської пари в Злучених Державах. Ґазети містять звідомлення про привитання в одушевлених словах та розписуються широко в передовицях про успіхи короля й королевої в здобуванні американської симпатії.

БЕРЛІН. — Німецька преса далі не подавала ніякої опінії про політичне значіння візити британської королівської пари в Злучених Державах. Першим голосом у цій справі і, як припускають, вступом ширшої кампанії цілої преси, є стаття редактора часопису „Мінхенер Нойесте Нахріхтен", на думку котрого візита була вже плянована президентом Рузвелтом в цілі скріплення анґлійсько-американського зближення, котрого вістря звернене проти Німеччини.

Націстичний часопис „Фелькішер Беобахтер" називає Ню Йорк жидівською столицею й каже, що населення в нужденних дільницях міста не вивішувало анґлійські прапори, а старі простирала.

ЩЕ ОДИН ПОЛІЦАЙ ЗГИНУВ У НАХОДІ.

ПРАГА. — Німецька новинкарська аґенція подала вістку, що в Наході прийшло до нової бійки між німецькими й чеськими поліцаями та що в бійці згинув один чеський поліцай.

Загадки вбивства німецького поліція в Клодні ще не розвязано; не зважаючи на те, німецький уряд не накладав на чехів загрожених кар.

20 ЯПОНСЬКИХ І КИТАЙСЬКИХ УРЯДНИКІВ ОТРУЇЛИСЯ.

ШАНГАЙ. — Японський уряд подає до відома, що 20 японців і китайців, що служать при нанкінськім уряді, затруїлися вином.

Повідомлення каже, що це видно хтось пробував отруїти ворогів нового китайського уряду.

ЧУТКИ ПРО НАЦІСТИЧНІ РІЖНИЦІ ЩОДО ЧЕСЬКОЇ ПОЛІТИКИ.

ПРАГА. — Ходять чутки про ріжниці між Бароном фон Нойратом, німецьким протектором Чехії, та Карлом Германом Франком, бувшим судетським провідником, щодо політики супроти чехів. Кажуть навіть, що Нойрат зажадав усунення Франка.

Як догадуються, німецький уряд мабуть поведе супроти чехів гострішу політику.

БОРОТЬБА МІЖ ДЕРЖАВОЮ Й ЦЕРКВОЮ.

БЕРЛІН. — Так звана конфесійна фаукція евангельської церкви запитує своїх членів, чи вони годяться на заходи державного уряду звязати церкву з націстичним рухом.

ДАНІЯ ДАЛІ ПІДЧЕРКУЄ СВОЮ НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

КОПЕНГАҐА. — Данський міністер заграничних справ заявив у розмові з ґазетярами, що Данія й інші скандинавські краї бажають собі на випадок війни бути невтральними. Він заявив теж, що данцям важко признати війну необхідною.

ТАЄМНИЦЯ РУБЕНСІВ НЕ РОЗВЯЗАНА.

МОСКВА. — Пані Рут Марія Рубенс, котру большевицький суд оноді засудив на 18 місяців вязниці за приїзд у Росію з фальшивим пашпортом, ще не зявилася в американській амбасаді по новий пашпорт. Ґазетярі шукали її по цілому місті, але не знайшли. Дехто догадується, що вона може попробує всісти на корабель до Америки без пашпорту й доказувати своє американське громадянство на Елис Айленді.

Доля її чоловіка теж невідома.

РЕВІЗІЇ ПО ЖИДІВСЬКИХ ДОМАХ В ЄРУСАЛИМІ.

ЄРУСАЛИМ. — Військова поліція, обурена на вибух бомби в почтовім уряді й убивством одного анґлійського констабля й раненням кількох поліцаїв, почала обшукувати доми жидів, шукаючи зброї.

ПАПА ХВАЛИТЬ ФРАНКА.

ВАТИКАН. — Папа Пій витав італійських жовнірів з армії Франка за те, що вони „боролися за перемогу християнського ідеалу в Еспанії".

Ґазетярі догадуються нової угоди між Римом і Ватиканом.

КОШТИ ІТАЛІЙСЬКОЇ УЧАСТИ В ЕСПАНСЬКІЙ ВІЙНІ.

РИМ. — Італійський уряд подає, що в еспанській громадянській війні брали участь 6,011 італійських летунів. Вони брали участь у 5,318 повітряних рейдах і спустили 130,000 тон вибухового матеріялу, зострілили 903 ворожі літаки й самі втратили 86 летунів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.

На рік	$6.00
На пів року	$3.25
На три місяці	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):	
На рік	$2.00
На пів року	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:	
На рік	$9.00
На пів року	$4.75
На три місяці	$2.50

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy

One year	$6.00
Six months	$3.25
Three months	$1.75
Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
One year	$2.00
Six months	$1.25
Foreign and Jersey City Rates:	
One year	$9.00
Six months	$4.75
Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО КОГО ПЕРЕХИТРИТЬ?

У 1914 році треба було вбивства архикнязя Фердинанда в Сараєві, щоб дійшло до світової війни. І тоді відчували від літ, що щось висить у повітрі. І тоді відчували напружену ситуацію. Тільки не знали, де і від чого зачнеться заверуха. І тоді ніхто її не хотів і кожний її виминав. А проте числився з тим, що вона може кожної хвилі вибухнути.

У 1939 році ситуація осталася в основі така сама. З тою ріжницею, що тепер не треба аж смерти чи вбивства архикнязя, щоби повстав заколот. Його може започаткувати навіть убивство звичайного німецького жандарма, наприклад таке, яке скоїлось у місті Кладно, недалеко Праги. Очевидно, що ми не хочемо заповідати, що таке станеться. Навпаки, ми твердимо, що тепер усі заховують куди більшу обережність і терпеливість, ніж її мали в 1914 році. Тепер можуть вбити навіть короля, а заколоту може не бути. Але можуть вбити і простого жандарма в Кладні чи Данціґу, і вже з того може початися заверуха, що може довести до нової світової війни.

Ось тим, що таке може статись, можна собі пояснити також і заходи біля творення ріжних державних бльоків. Укладаються нові сили в Европі. І то в такий спосіб, що хто до того укладу приглядається, тому може в голові закрутитись. Бо от, наприклад, знаємо, що передше Совєти напирали на створення військового союзу з Анґлією і Францією і не могли добитися цього. А тепер Анґлія і Франція ніби хочуть такого союзу, а Совєти дорожаться. Передше Гітлер не опустив одного публичного виступу, щоб не зґромити большевиків, а тепер виголошує довгі промови і згадує за всі лиха, а Москву лишає на боці. Тому і поширені вісті, що таки йдуть тайні переговори між Совєтами і Німеччиною. А Сталін мовчить, ні не потакує, ні не перечить цьому. А як тільки не везе Анґлії з Совєтами, то вона зараз підкреслює, що рішучо є за порозуміння з Німеччиною, а проти того, щоб вести політику „окруження". Знову польський міністер страшить Німеччину, що розповість про деякі справи, себто, що Німеччина пропонувала Польщі поділ українськими землями, що є під Совєтами, а Німеччина твердить, що вона не могла дійти з Польщею до порозуміння, бо саме в Польщі були „авантуристи", що вибиралися на війну з Совєтами. Фінляндія, Латвія й Естонія відпекуються від того, щоб їм ґарантували їхню самостійність, а Совєти хочуть ніби ту самостійність боронити і то ще разом з Анґлією і Францією, бажаючи очевидно мати нагоду у відповіднім моменті ті краї загарбати під свою контролю. А Анґлія ніби готова навіть дати на це тайну згоду.

Ось це зразки того, що діється в Европі. Ніхто у тому як слід не визнається, бо всі хитрують і правди не говорять. Але саме в тому, що один хоче перехитрити другого, лежить зародок неминучого конфлікту. Скоріше чи пізніше він мусить вибухнути.

До чого мав служити „Народній Дім" у Львові

(Для „Свободи" в 90-ліття почину до будови „Народнього Дому").

Справа „Народнього Дому" у Львові трівожить далі українське громадянство в Галичині, бо хоч польський уряд утворив комісію для санації його і хоч до цієї комісії належать і українські представники, то небезпека все ще не минула. Передовсім урядовці, а їх чимало, лишилися ті самі, значить москвофіли, і вони дуже часто саботують зарядження цієї комісії. І хоч без огляду на те „Народній Дім" помало віддовжується, то всеж таки нема певности, чи польський уряд не віддасть знову тієї інституції всенародньої москвофілам, яких далі піддержує. Та і не в польському інтересі дбати про те, щоб українська інституція розвивалась і багатіла. Тому поляки так довго держали комісарем „Народнього Дому" ославленого денікінця Бачинського. І тепер радніше бачилиб „Народній Дім" у москвофільських руках, бо знають, що лише москвофіли зважаться нищити народнє добро. Москвофіли були панами „Народнього Дому" цілі десятиліття, можна сказати, від його вибудування (закладини „Народнього Дому" відбулися 18. жовтня 1851 р. у присутности цісаря Франца Йосифа), бо вже від 60-тих років мин. століття не допускали в члени народовців і господарили в ньому так, що не приносив майже ніякого пожитку тому, для кого був збудований, себто українському народові Галичини. А на те будували його наші батьки у весну народів. Найбільше заслужився тут о. **Лев Трещаківський,** священик і популярний письменник. „Народній Дім" це була його дитина.

Ось як докаував Трещаківський потребу „Народнього Дому" **на 93. засіданні „Ради Народньої Руської" дня 15. червня 1849 року:**

„Потреба „Народнього Дому" у нашому головному місті Львові, де навіть ані одного українського напису не видно і де мало приватних українських домів — є велика.

„Народній Дім" має бути осередком, де те все, що пожитку і слави нашого цілого народу торкається, зосереджувалось би і відкіля все те також виходило би. Насамперед такий народній дім помістить у собі Головну Раду, яка радить над добром українського народу. А що наш нарід завдяки неприхильній долі вдержували в темноті, тому Головна Рада довгий час для нього потрібна, допуститиж до її розвязання булоб у теперішних обставинах одним із найбільших нещасть.

„Далі помістить „Народній Дім" так зване касино, де українець українця, брат брата знайшов би. Неодин наш чоловік із села приїде до Львова, де йому про наші відносини що знати, довідатися, порадитися треба. А когож? коли тут багато ворогів українському імени! А укрнаїнців де знайде, коли не сходяться? В такомуж касині брати зійдуться, побачаться, погуторять, порадяться, ознайомляться. Помістить у собі бібліотеку і читальню, також і українські старовинні памятки, де все те, що для нас цікаве і корисне, можнаб знайти. Читальня крім книжок держала би словянські й інші ґазети. На верху вежа помістить у собі астрономічну обсерваторію, а годинник покаже, що час дорогий скоро летить і на добре його обернути треба. На самому вершку вічна лямпа 3. травень 1848 освітить, що за памятник послужить.

„Далі помістить у собі друкарню, видавниче товариство, книгарню, що все для пожитку народу призначене. Також помістить у собі таку установу, де українські хлопці, що велику охоту і великий талант мають, а є зовсім убогі, там могли би знайти для себе хату і харч. Таких хлопців по всьому краю підшукувалиб і тут приміщувалиб. Нам треба українських священиків, урядників, ґубернаторів, ґенералів, лікарів, мистців і ремісників із визначними тамантами: неодин талант на селі марно погибає, що, особливо за молодих літ не знайде ніякого пристановища, а таке тут міг би знайти. Так то можна би зчасом місто Львів зукраїнізувати, колиб ті хлопці потім тут як громадяни осіли. Мої панове! Ця гадка так Львів зукраїнщити не є винаходом моєї голови, а діється справді в місті Пряшеві в Угорщині (себто в Карпатській Україні), де багато вже українських громадян таким робом знайшлося. Ще помістить у собі той дім чотири таблиці марморові на схід, захід, південь і північ поставлені, що приймуть назвища чесних мужів, що для українського імени терпіли та працювали, напр. Хмельницького, Котляревського й ін., яких імена нарід признає гідними, щоб там стояли.

„Народній Дім" помістить у собі українську аґентуру, щоб нарід, який приходить правуватися за свої права, зараз пораду, поміч і писарів дістав. Помістить у собі харчівню і гостинницю. Гостинниця так має бути уладжена, щоб і найбідніший посторонній українець за найдешевшу ціну і страву і чисту постіль міг знайти.

„Між іншим можна і редутовий театр тут примістити. Це слово легко сказати, та відкіля на те все грошей узяти, чим таке велике діло довершити? Це дуже легко можна зробити. Двацяту частину як лише відложити з тих наших грошей, що давно Париж забирав і пожирав, будемо мати „Народній Дім". Давно селяни на панщину кріваво робили, а пани маєтки в Париж вивозили; тепер здається, що Париж мало українських грошей буде бачити.

„А якжеж, чи може податок на людей накинемо? Ні! борони Боже. Та як знову прийде 3. травень, щоб лише його щасливо дочекати, Боже дай, — то по всьому краю відбудеться свято, де то люди українські по своїй волі й охоті поскидають крейцар-два, а що призбирається, туди пришлють і за кільканацять літ будемо мати „Народній Дім".

„Но щож? Тут тепер усякі площі продають і такі площі рік від року дорожчі, а вкінці, як Львів забудується, то тяжко вільну площу і дістати буде можна. Тому теж гадаю я, треба би тепер із грошей тих, що з фестину 3. травня осталися, купити бодай вільну площу і справу уладити так, щоб що року, як нам грошей що прибуде, дім народній і в висоту і в ширину зростав, а зпочатку, як не всі, то хоч декотрі найпильніші справи заступав. Ми тим скорше це зробити можемо, бо гроші ті не пропадуть, тому, що трактієрня і гостинниця, коли насамперед її поставимо, то принесе процент гарний, який зараз на дальші видатки можна буде зужити. Коли редутова саля буде обширна, з ґалеріями, то можна на тепер там і теарт і редути помістити, а це також збільшить процент.

„З львівської округи кожний священик і селянин, скільки тягла має, стільки фір каменя раз привезе, або на один день фіру тут приставить.

„Ой, щоб то Господь дав бути живим доти, поки такий народній дім у його величі і красі для пожитку українського народу побудований не побачу.

„Найласкавіше прошу це моє внесення до денного протоколу нашої Рази взяти і що будуть за добре вважати, це ухвалити".

— — — — — — —

Які великі пляни, яка любов до справи, які широкі погляди! І що з того сповнили ті, що захопили були „Народній Дім" у свої руки? Одне одиноке, що мав на думці о. Трещаківський, це бібліотека. (Та і з тієї бібліотеки москвофіли вислали в Московщину багато цінних стародруків і рідких рукописів, в заміну защо дістали безвартісні московські журнали і книги. Москвофіли не побоялися навіть продавати жидам у Львові книжок і журналів із печатками бібліотеки, так, що нераз можна було стрінути такі примірники по антикварнях). — А друге хіба бурса, та хіба о. Трещаківський, з переконання народовець, не мав на думці, щоб бурса виховувала москвофільських яничарів. Ще, щоправда, є і саля. Але ще, коли „Народній Дім" був уповні в руках москвофілів, винаймили вони її на польський театр. І тепер український театр, коли приїде до Львова, мусить просити директора польського театру, щоб за добрі гроші відступив салю на одну чи дві вистави. А вже цього (1939 р.) дирекція „Театру Ріжнородностей" відмовила салі нашому театрові і він мусів давати вистави в жидівській салі.

З інших плянів о. Трещаківського не виконали ні одного. Колиб так небіжчик міг встати з гробу і побачити, що наші „русскіе" зробили з його мрії, з його дитини, то певно гірко заплакав би і поклався би назад до гробу.

Хиткість-погана прикмета

У статті під повищим заголовок, поміщеній у львівському часописі „Наш Прапор" (ч. 31), а написаній з нагоди того, що стрінуло давню Чехословаччину, знаходимо такі думки:

„**Сильна людина, що служить якійсь ідеї, ніколи не заломлюється, хочаб не знати яке нещастя її стрінуло.** Цієї засади придержується сильна людина. Цієї засади придержується, чи повинен придержуватися кожний вояк. Бо що булоб з армією, якої вояки заздалегідь, перед війною, думалиб, що „шкода, куме, сили"? Що булоб з таким військом, якого члени вірилиб у непереможність свойого противника так, що всякий опір вважалиб згори за „неможливий"? — Відповідь на ці питання дала тепер Чехія.

„На щастя, історія знає також інші приклади поведінки й діяння людей у таких „безнадійних" ситуаціях. Пригадаймо собі, як малі числом серби воювали з великою Австрією. Кілька сербських „комітаджів" потрапили здержувати похід цілих полків. Ба, навіть, коли пізніше прийшла німецька армія на поміч Австрії, серби не втікали як заяці, але боролися як льви. І певно не було серба, який би опускав оглову вниз, у якого душа втікалаб у запятки тому, що німці добули це чи те місто. Певно теж, що не було серба, який вірив би був австрійським звідомленням (які завжди були накручувані), чи ріжним сплетням, що в таких часах завжди виринають мов гриби по дощі. Якби навіть серби були програли війну, то сербський нарід не потребував би стидатися за своїх синів.

„Хиткість вдачі — це дуже погана прикмета, що веде завжди до невдачі. Хитка людина ніколи не вірить як слід у свої сили. Вона не потрапить поставити собі завдання й іти вперто до визначеної мети. Вона „хитро й мудро" оглядатиметься на всі боки, слухатиме всіх підшептів та сплетень, які вкінці так обезсилять її й так слабу волю, що людина до нічого нездібна. Схочете такій людині накрутити голову у властивім напрямку, виясните їй, що **зневіра є найгіршим дорадником,** то хитка людина відразу „переміниться"; одначе її розяснене обличчя триватиме так довго, доки не почує першої ліпшої сплетні, чи навіть першої-ліпшої непригожої вістки. Тоді вже у неї „все втрачене"; тоді вже посиплються цілі потоки про те, що це — мовляв — „було до передбачення", що „тільки сліпий не міг цього не видіти" і т. д. і т. д.

„Чим більше хитких людей в народі, тим гірше для нього, бо при кожній нагоді вони вже в початках великих подій викликують зневіру, натягають „муху до величини вола", лягають колодою на дорозі до успіху. **Сильний духом нарід не тратить ніколи своєї рівноваги. Він вірить у власні сили, в успішність своєї справи і відповідно до цього провадить свою працю й ціле життя.** „Розчарувань" у нього нема. Бо якщо навіть стріне його яка невдача, то він знатиме, що в його діланнях були якісь помилки, які саме були причиною невдачі. Цих помилок він у майбутньому буде вистерігатися. **Нарід хиткої вдачі ніколи не вчиться з помилок; він їх завжди повторяє.** Це наглядно показали тепер чехи. Вийшовши з першого розбору, вони скакали направо й ліво, доки не докотилися до того, що **президент держави поїхав просити, щоб зліквідувати чеську державу! Історія такого ще не бачила".**

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина третя.

(101)

— В двох? — сказав Лихарев. — Я один у десятьох місцях підпалю. Цілу спалимо до тла: коли Лихарева на те пішлють, то вже Москві цілій не бути.

— А то... — процідив Русин. Він поцілував полу Кудеярової одежі.

— Таке діло важне зробимо, — продовжав він — нехай твоя ласка не оставить нас, щоб найясніший хан наділив нас землею в себе, на Кримі.

— Робіть своє діло, сказав Кудеяр; а нагорода вам буде.

— Що нагорода? — сказав Лихарев: — Лихарев задля одної слави чорт зна що зробить.

— От вам гроші, — сказав Кудеяр: — та нікому не кажіть того. Може бути, що наші провідники зрадили нас і втекли в Москву, то коли стрінетеся, не говоріть з ними а минайте їх.

— Я собі почорню бороду, сказав Русин.

— Я жовтою глиною намажу, — сказав Лихарев: — та ще й горб на спині зроблю.

— А я собі ще й лице помалюю, сказав Русин.

Вони відїхали. Кудеяр, довідавшися, що татари наловили русских бранців з жінками і з дітьми, покликав чотирьох таких бранців і сказав:

— Що в вас дорожче: жінки і діти, чи Москва?

— Звісно, свої дорожчі! — відповіли йому.

Ідіть у Москву і підпаліть її з чотирьох сторін, коли ми підступимо до столиці. Вам за те буде нагорода велика. А не схочете того зробити, велю карати жінки і діти ваші лютими муками.

— Бранці мимохідь згодились.

Потім Кудеяр, покликав іще трьох і повторив те саме, що іншим. Всі згодились, але не всі зважилися сповнити такий приказ. Кудеяр поступив так тому, що коли би хтонебудь зрадив намір, або з необережности попався в русскі руки, то, не знаючи всіх співучасників, не міг би викрити їх.

Зробили ще двацять верств і задержалися. Вечоріло. До Кудеяра привели чотирьох захоплених татарами московських вояків.

— Хто ви? Опричники чи земські? — питав їх Кудеяр.

— Ми земські, — відповів один з бранців.

— Куди ви скрадалися?

— Нас післали розвідати, де татари і чи скоро прибудуть.

— Де цар?

— Втік.

— Куди?

— Не знаємо. Нас зігнали під Серпуховом і післали за Оку розвідати, а післанці, приїхавши, сказали, що не видали і не знають, де хан. А тут прийшла вість, що хан перейшов Оку в горішнім бігу, а потім уже перейшов і Угру й іде під Москву. Тоді цар з опричниками в ночи втік, покинувши все земське військо.

— Добрий цар ваш, — сказав Кудеяр: — він, видко, відважний тільки між своїми дураками, що як вівці або свині підставляють йому свої горла під ніж. А хто у вас воєводи?

— Князь Більський старший, а під ним князь Мстиславський, а в них князь Воротинський, та Шуйський Іван Петрович, а з ними бояри.

— Який то Воротинський: Михайло? — спитав Кудеяр.

— Так.

— То хоробрий чоловік. Він хотів було з нами, кримцями, битися, Крим наш думав завоювати. Щож ваші воєводи хотять робити?

— В них розлад. Воротинський і Шуйський хотіли йти прямо проти вас і зачати бій, а Більський і Мстиславський не згодилися, стали говорити, що треба йти в Москву і в Москві боронитися. Нині вони прийшли всі в Москву.

— А війська в них багато?

— Було в нас звиш сто тисяч, але майже половина розійшлась, коли цар утік з опричниками.

— Одного лишити, а іншим стяти голови! — закричав Кудеяр татарам.

— Та за щож? Помилуй! даруй життя! ради Христа помилуй! — кричали бранці.

— Що звами возитися? — сказав Кудеяр: — стяти їм голови! — повторив він татарам, а сам пішов до хана.

— Найясніший хане! Нам — сказав він — іти би скорше під Москву; язики сказали, що воєводи зо своїм військом прийдуть нині до міста, хотять боронитись, отже нам не допуститиб їх укріпитись і на рано бути в Москві. А я післав наперед, щоб Москву підпалили, як ми прийдемо.

— Най так буде! — сказав хан. — Дякую, мій тат-аґаси.

(Дальше буде).

Між верблюдами.

Молодий верблюд порішив одружитись і попросив ради свата-верблюда.

— Маю для вас прекрасну партію. Молоденька, мудра, інтеліґентна, вродлива... Тільки один ґанч...

— Який?

— Вона не має горба!...

ПОЕТ УКРАЇНИ

(Слово про Тараса Шевченка, виголошене на Святі в честь поета у Відні).

І світає і смеркає,
День божий минає,
І знову люд потомлений
І все спочиває.
Тільки я, мов окаянний,
І день і ніч плачу
На розпуттях велелюдних,
І ніхто не бачить,
І не бачить і не знає;
Оглухли, не чують,
Кайданами міняються,
Правдою торгують
І Господа зневажають, —
Людей запрягають
В тяжкі ярма, орють лихо,
Лихом засівають...

Оцими вражальними словами почав у році **1845** одну зо своїх невмиручих поем, своє дружнє посланіє до мертвих і живих і ненароджених земляків своїх, найбільший поет України, несмертельний ґеній української землі, українського людства і, сказатиб, української вічности, якому імя **Тарас Шевченко, і якого 125**-ті роковини народин український світ цього року вшановує. Але хоч воно вже сто двацять пять років тому, коли то він як дитина найстрашніше поневоленої суспільної верстви, а саме закріпощених селян, прийшов **9. березня 1814. р.** в убогім селі **Моринцях** на світ, то образ його творчої духовости не то що не приблід у наших очах, а навпаки, він чіткіше, ніж коли, зарисовується перед нами в усіх своїх глибинах. І якщо ми лиш проголосимо те імя „Шевченко", то в нашій свідомості являється мимохіть той образ його, що його він сам, повний справді ґеніяльної інтуіції, намалював зо себе в наведених мною початкових рядках **„Посланія"**.

Образ безсонного своїми думами поета-революціонера, що як один-одинокий, блукаючи по велелюдних розпуттях самоти творця, добачує поглядом Кассандри [1]) всю кривду, всю Голгофту смертельно виснаженого, сном муки повитого люду, почуває всю злочинність тих, що кайданами міняються і правдою торгують, і як одинокий має відваги кинути в них громом бунтарських слів:

Схаменіться, недолюдки,
Діти юродиві!

І так воно в Шевченка завжди.

В нього нема впродовж його всієї творчости хвилин того блаженного забуття буденних турбот, реального світу, що то його великий німецький поет **Фрідріх Шіллер** назвав колись найвищим щастям кожної творчої душі.[2] Ні! Шевченко все безсонний духом, неспокоєм мучений, усе він гонений своїм пекучим гнівом, своїми „думами проклятими" туди, де Господа зневажають і запрягають в тяжкі ярма живих, утомлених людей. І отут то він наче окаянний, наче демон народнього бунту, завжди віч-на-віч з розпинаною людиною, з народом, з Україною, з її ворогами і її Господом, віч-на-віч і на прю великого суду.

І тому Шевченко саме в добі найвищого розцвіту **романтичної течії** в літературах Европи як один-одинокий — неромантик.[3] І таксамо в добі всевладного байронізму [4]) як поезії кволого песимізму та безпросвітної зневіри в життя, Шевченко знову як один-одинокий між великими поетами Европи — **не-байроніст і непесиміст,** а навпаки, ґеніяльний провісник живого духа, живого життя і живої правди.

Але проте він і не соціяльний поет у звичайному значінні цього слова.

Бо хіба самим лиш речником соціяльних питань назвете ви прикованого до Кавказу Прометея, що, хоч і тортурований присудженою йому мукою, бачить водно ціловид муки людського існування і бунтується ради її і прославляє подвижників людського визволення:

І вам слава, сині гори,
Кригою окуті;
І вам, лицарі великі,
Богом незабуті!
Борітеся, поборете!
Вам Бог помагає;
За вас сила, за вас воля
І правда святая!

І саме тому, що Шевченко як поет резиґнує з усього, що вузько-особисте, саме тому в нього майже необмежена перспектива внутрішнього виднокруга. Той утаєний виднокруг Шевченкової творчости обхоплює собою все життя, всю долю, всю історію рідної нації, починаючи від давнього минулого аж до найдальшого майбутнього, як це наш поет символічно зазначує, коли в заголовку згаданого вже „Посланія" каже:

„До мертвих і живих і ненароджених земляків моїх в Україні і не в Україні сущих".

Значить отже, це слово поета до мертвих, і живих і ненароджених ще людей, поколінь і ґенерацій рідної нації. До прогомонілих, існуючих і грядучих століть, епох і віків українського народу, словом, поетовий заклик це до всього, що було, є і буде в житті українського людства. Отак ота творча спромога Шевченкового духа звязувати ланкою визвольної ідеї найдальші епохи і найдальші покоління, це одна з чудових особливостей його благословенного ґенія. Одна з тих, що то нею пояснюється в першу чергу оте оживотворення геройського минулого України, якому Шевченко сьогодні, 125 років після свого уродження, завдячує головним чином безпримірну живучість його всієї творчости.

Так!

Адже в ніякого іншого поета в нас не символізується лет творчої думки від простору до простору, від землі до землі, від століття до століття так часто і так артистично, як саме в Шевченка.

Ось у великій поемі **„Сон" (1844)** душа поета проноситься летом у часи, середовища й пекла мук українського народу, бо без бунтарського пориву й підйому, — нехай він і який болючий! — нема їй тут ні вгомону ні спокою.

Душе моя убогая,
Лишенько з тобою!
Упемося отрутою,
В кризі ляжем спати,
Пошлем думу аж до Бога,
Його роспитати:
Чи довго ще на цім світі
Катам панувати?
Летиж, моя думо, моя люто муко!
Забери з собою всі лиха, всі зла,
Своє товариство, ти з ними росла,
Ти з ними кохалась, їх тяжкії руки
Тебе повивали; бери ж їх, **лети,**
Та по всьому небу орду розпусти!

А знову в поемі **„Неофіти" (1857)** кажеться:

Перенесись во время оно,
Душе моя, і стоном-дзвоном,
І трубним гласом возгреми
Із мурів темної тюрми!

І багато-багато таких інших місць, у яких Шевченко залюбки прирівнює свою творчу думку до птиці, яка чародійним летом проноситься від простору до простору, від епохи до епохи, щоб шукати там слави рідного минулого, або Голгофт, творених людям на землі носіями брутальної насили. І тут найстарша — отже **княжа!** — доба нашого геройського минулого для Шевченка таксамо цікава, як і доба козацтва в усіх його епохах, коли спроби переспіву частин **„Із Слова о полку Ігоревім"** (1. — III., 1860), або поему про Рогволода і Рогніду в IV-тій частині епіки **„Царі" (1848).**

А свідомість того близького звязку з геройськими епохами нації це для нашого поета одно з джерел його найвищого творчого щастя, яке одиноко дає йому силу перемагати траґіку злиденної буденщини, але не власної, а злиденної буденщини народу. Оце ось у хвилю поетового негодування на московських і своїх же крикунів, що намагалися споганювати визвольні подвиги в минулому України, в нього — чудова, ввесь чар того минулого воскресаюча візія:

Пишними рядами
Виступають отамани,
Сотники з панами,
І гетьмани, — всі в золоті,
У мою хатину.
Прийшли, сіли коло мене
І про Україну
Розмовляють, розказують,
Як Січ будували,
Як козаки на байдаках
Пороги минали,
Як гуляли по синьому
Грілися в Скутарі,
Та як, люльки закуривши
В Польщі на пожарі,
В Україну верталися — —"

І що це ніяка силувана, ретроспективна мрія поета, що намагається дати нам тільки простий історичний малюнок, а щось, що становить найглибше і вічне життя поета, отже, щось, без чого він свойого існування не змігби собі уявити ніяк, на це доказом отака зворушлива й радісна сповідь поета в тій же самій поемі кілька рядків нижче:

Дивлюся, сміюся, дрібні утираю,
Я не одинокий, є з ким в світі жить!
У моїй хатині, як в степу безкраїм,
Козацтво гуляє, байрак гомонить:
— — — — — — — — — — — — —
От де моя слава!
— — — — — — — — — — — — —
Скажу ще раз:
Пан я над панами!

Отак саме творче оживотворювання величі героїчного минулого України в історичних творах нашого поета, від поеми **„Іван Підкова" (1839)** починаючи, це те безумовно нове, що зявляється з його появою на овиді української літератури того часу. Це те нове світло, запалене Шевченком на шляху історичного життя та історичного розвитку нації, що то його **Костомарів** порівнював з ненадійним відкриттям чародійного, віками призабутого скарбу народу. І з погляду на яке молодий **Куліш** казав колись, що проголошувані вперше слова поем Шевченка начебто преображали чола людей так, як леґендарні вогненні язики над головами перших апостолів Христа.

Бо зрештою і в літературах усього світу не знаходимо у століттях, ближчих до Шевченка, надто вже багато творів, яких темою являлосяб звеличування подвигів героїчного минулого.

З цього погляду ми пригадаймо собі те, що в Европі, впродовж довгих століть аж ген до XVIII. ст., улюбленою лектурою були фантастичні **романи** — французи називали їх **romans d'aventure,** а німці **Abenteuerromane** — героями яких були здебільша вигадані лицарі, що переживали всякого роду неймовірні пригоди в боротьбі з надприродніми єствами, чародіями, велитами і потворами. Отже твори, в яких з дійсности життя не було ні сліду, тимбільше, що сценерією тих романів був залюбки далекий, казковий Орієнт, у своїй суті такий же неправдивий і вигаданий, як і всі герої тих фантастичних романів та їх пригоди. Отимто й такою епохальною появою був у **р. 1605** відомий в усьому світі роман еспанця **Міґвеля Саведри Сервантеса** п. з. **„Славний юнак Дон Кіхот де ля Манча",** де в особі півбожевільного аматора лицарських пригод висміяно й осмішено на завжди фантастичні романи згаданого роду, і таким чином і промощено в літературі дорогу малюнкам справжньої життевої дійсности. І це теж передовсім еспанська література, — література батьківщини нинішнього переможця большевизму, **ґен. Франка,** що вже в епосі боротьби еспанців з маврами творить у літературі культ героїв національного визволення, особливож у драмах універсального духом **Льопе де Веґа.** Тоді, як у португальській літературі в р. **1572** являється як її й досі найбільший твір героїчний епос **„Os Lusiadas"** (тобто: Люзитани, значить: португальці) поета **Люіса Камоенса,** в якому він прославив геройські подвиги Португалії, зокремаж плавбу до Індії їх відкривця **Васко де Ґами.**

Таксамо, як знову в Голяндії були улюблені від давна прилюдні театральні вистави на геройсько-історичні теми, особливож в Амстердамі, до творців яких причислюється між іншими і найбільший поет Голяндії клясичної доби, **Йост Вондель,** сучасник Льопе де Веґи.

Але чим дадлі до XIX. в., отже до епохи Шевченка, то вплив тзв. клясичної французької траґедії **(Корнейль та Расін),** а позатим ославлених французьких романів еротичного типу **(Кребійльон),** не був пригожий розвиткові культу героїчної стихії в літературах Европи. З цього погляду гідне уваги нпр. те, що коли **у XVIII. в.** славний французький поет, письменник і фільософ **Вольтер** узявся у великім епічнім творі — **„La Pucelle d'Orleans"** — оспівувати відому національну геройку Франції, **Жанну Дарк,** то малюнок Вольтера скидався більш на карикатуру і глум із Жанни, ніби як жертви жалюгідних забобонів і середньовічної темряви! — ніж на геройку в її честь.

І що ще при кінці XVIII. в. поети Европи любили розроблювати героїчні теми в формі сміховинок, тобто тзв. **травестій,** на це нам найкращий приклад **„Енеїда" (1798)** нашого **Івана Котляревського,** якої поява стала всетаки датою відродження української літератури в XIX. в.

Але хібаж змоглаб була відродитись духом не тільки література, але і вся нація України, якщоб в епоху виступу Шевченка український читач був би зачитувався лиш „Енеїдою" Котляревського, повістями **Квітки - Основяненка** і сатирами **Гулака-Артемовського?**

Ні!

Властиве відродження української літератури й поезії, українського життя й української нації почалося щойно з подихом вогнистого ґенія Тараса Шевченка.

Добуваючи ось із присмерків забуття на світло національної свідомости героїчні постаті українського минулого, дійсні і пів-леґендарні, поетичні і духом суворої дійсности овіяні, Шевченко розбудив у масах українського народу не тільки саму **історичну свідомість.** Такі ось постаті в його поемах, як Іван Підкова, Гамалія, Гайдамаки, Тарас Трясило, а далі великі гетьмани України, являлись у Шевченка носіями **і державнотворчої свідомости,** підготовлюючи отак на ціле століття наперед державно-творчі зриви і почини нашого часу. Бо кожна історична постать у Шевченка є яскравим виразником визвольного хотіння.

Україно, Україно!
Серце моє, неньо!
Як згадаю тебе, краю,
Зовяне серденько!
Де поділось козачество,
Червоні жупани?
Де поділась доля, воля,
Бунчуки, гетьмани?

А в заспіві до поеми про Підкову:

Було колись — в Україні
Ревіли гармати,
Було колись, запорожці
Вміли панувати —
Панували, добували
І славу і волю; "—

Отак умілість панувати, тобто кермувати власною країною, це в очах Шевченка обіч лицарської хоробрости найгордіша прикмета носіїв традицій рідного минулого. І це власне за змогу отого панування на своїй землі воюють водно запорожці, ріжуть ляхів Гайдамаки, карається своїми політичними прогріхами Хмельницький, бореться важко за край Дорошенко і крівавляться в боротьбі з Петром полки Мазепи. І тимто й немає в Шевченка нічого більш траґічного, більш сумного над картини, що є простим протиставлленням до малюнків національного героїзму, отже картини, де національне життя відвернене зовсім від героїчних традицій і потонуло **в тьмі повної неактивности.** Як ось нпр. у поемі **„Чигирин" (1844):**

„...Заснула Вкраїна,
Буряном укрилась, цвілью зацвила,
В калюжі, в болоті серце прогноїла,
І в дупло холодне гадюк напустила,
А дітям надію в степу оддала".

Але і зараз же спалахує в нашого Прометея вогонь бунту і він, ніби викликуючи на силу приглухлу активність нації, кличе:

Не рвіть думи, не паліте!
Може верну знову
Мою правду безталанну, —
— — — — — — — — — — — — —
Може зорю переліг той,
А на перелозі — — — —
Може зійдуть і виростуть
Ножі обоюдні,
Розпанахають погане,
Гниле серце, трудне,
І вицідять сукровату
І наллють живої
Козацької тої крови,
Чистої, святої...

І подібно Шевченко навіть і там, де, здавалосяб, про героїчну стихію не може бути й мови, отже в поемах і оповіданнях з кріпацького життя, не дає ніде сльозавих малюнків людської немочі, а малюнки дужих своїм життєвим гартом душ. Душ, які етично стоять на таких вершинах, як ось Лукія („Відьма"), Ганна („Наймичка"), варнак („Варнак"), Уласович („Москалева криниця"), і цілий ряд інших та ще інших, значить і в минулому і в теперішньому життю Шевченко видвигає в першу чергу **національно свідомі і позитивні типи,** готові в кожен час до надлюдських зусиль за волю народу, отак; як Гайдамаки, а в буденщині до надлюдської посвяти, отак, як Ганна. А коли поет у **„Заповіті"** звертається до нас, отже до майбутнього України з завивом, щоб ми, порвавши кайдани й окропивши волю ворожою кровю, брались творити **„семю велику",** то — це доказ на те, що і в майбутнє України дивився поет з вірою у свою націю як носійку його **державно-творчих** заповітів.

І тому виконання, всеціле й совершенне виконання Шевченкових заповітів це сьогодні наше найвище і найсвятіше завдання, оконечне здійснення якого щойно увінчає творчий подвиг найбільшого, найглибшого духом поета України.

Д-р Остап Грицай.

---

[1]) У старогрецьких переказах це донька царя Пріяма, повна пророчого дару, але траґічна тим, що ніхто її пророцтвам не няв віри.—О. Г.

[2]) Передовсім у загально відомій поемі **„Тайлюнґ дер Ерде"** (Поділ землі), та в гимні на честь творчости **„Ді Кінстлер"** (Мистці).—О. Г.

[3]) Романтична течія в літературах Европи звязувалася тісно з перевагою свобідної фантазії в поетичних творах, завдяки чому поети-романтики намагались по змозі не розмальовувати дійсности життя, а вигадувати щось нечуване і надзвичайне, причім навіть і дуже великі поети, як ось француз **Віктор Гюґо,** доходили іноді до повного абсурду.—О. Г.

[4]) Творцем того напряму вважається англійський поет **лорд Джордж Байрон** (1798—1824), від імени якого і пішла його назва. Але це погляд невірний, бо Байрон як жагучий співець волі і краси життя це взагалі ніякий песиміст, а скрізь звеличник усього, що гарне, визвольне і велике. Затеж властивий творець гнилого песимізму як світогляду це німецький фільософ **Артур Шопенгавер (1788—1860),** що спершись на чужу европейському духові індійську фільософію, намагавсь у своїх, з ґеніяльним талантом написаних, але внутрішньо ложних творах доказати, що наш світ найгірший з усіх можливих світів, а людське життя це одна-одинока ланка омани, мук і пропащих змагань. Тією своєю наукою зміг Шопенгавер отруїти европейську духовість трохи не на протяг цілого століття.—О. Г.

З ДНЯ

ЩО ЇХ ЗЄДНАЛО?

Говоріть собі, що хочете, але українські націоналісти в Америці зєднали найбільш суперечні партії і ґрупи: большевиків, радикалів, гетьманців, а то і деяких католиків і православних. Це всі ті, що тепер так однозвучно лають націоналістів, що позавидував би їм тої однозвучности сам міністер Ґебельс. Большевицькі „УЩВісти" передруковують цілі дописи з гетьманського „Нашого Стягу". Деякі статті з „Народної Волі", „УЩВістей" і „Нашого Стягу" так до себе полібні, начеб виходили з якогось одного синдикату.

Аж мило дивитись. Ні один нарід на світі не поєднав би всіх таких протилежних ґруп. А в нас поєднались!

Щож їх поєднало? — Ненависть до націоналістів. Ця ненависть така величезна, що заглушує всі їх партійні ріжниці, притемнює навіть їх ненависть до справжніх ворогів українського народу. Бо для справжніх ворогів у них уже нема місця на ненависть. Коли переглянете числа їх часописів, то побачите, що три четвертини обєму присвячені — українським націоналістам.

УРИВКИ З „НАРОДНОЇ ВОЛІ".

Народна Воля ч. 61 пише: „М. Бойчук оповів ще багато, багато цікавого про наш нарід на Закарпатті, про його змагання, надії і боротьбу. Гостро, але справедливо, він пятнував невідповідальну роботу крикливих патріотів, що вдають з себе великих героїв, а не мають ні належного знання, ні відваги, ні чесноти". (А чи п. Бойчук має всі ті речі?).

В ч. 63 пише: „Ось так помалу облітає блахман, котрим тутешні українські фашисти старались закрити зрадницьку і провокаторську роботу своїх европейськких колеґів. Разим з тим між народом ширится щораз глибше обурення на ґенералів, звязкових, делеґатів та „членів проводу" ОУН, котрі виманчували тут доляри на визволення і поміч Україні, а там за ті гроші помагали Україну валити".

УРИВКИ З БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ҐАЗЕТИ.

„УЩВісти" ч. 154 пишуть: „Створена гітлерівськими бандитами Карпатська Україна дала велику нагоду для націоналістів виявити свій рицарський дух, усю свою любов до створеної ними „неньки України... Українські націоналісти все частіше виявляють себе як кубло бандитів. Ще не так давно вбито Коновальця. Тепер викриваються ось ці жахливі факти мордества. На Закарпатті українські націоналісти допомагали мадярам підкорити наш народ і тепер їм вірно служать. В Америці збирали гроші нібито на допомогу Карпатській Україні; а ось, чевидець, І. Бойчук, приїхавши з Хусту, запевняє, що сам Волошин говорив йому, що нічого з Америки від українських націоналістів не отримав".

УРИВКИ З ГЕТЬМАНСЬКОЇ ҐАЗЕТИ.

„Наш Стяг" ч. 20 пише: „Говорить народна пословиця, що до часу збанок воду носить... Таке і з нашими „націоналістами". Дурили людей доти, доки не пустили свою фарбу. Як їх робота на Карпатській Україні переконала українське громадянство, що це орґанізація фахових провокаторів, що за гроші наших ворогів провадять в українській суспільности розкладову роботу, то ця орґанізація почала негайно розкладатись". У числі 22 тогож часопису пише ославлений Максим Бойчук: „Бреше панок „нестор", що самі гетьманці та большевики були на моїх відчитах і що гетьманці лають О. Ч. С. хаотиками. Ми з гетьманцями не лаємося, бо вважаємо себе ліпшими українськими націоналістами, ніж уся жива, мертва і ненароджена провідна зґрая з під фірми ОДВУ чи ОУН".

ЗВІРЯЧА НЕНАВИСТЬ.

Ці уривки взяті зпід руки з тих чисел, що лежали на столі. В інших числах усіх згаданих ґазет можна здибати ще більше лайки, з якої видно, що автори дишуть якоюсь звірячою ненавистю до націоналістів.

Вони закидають націоналістам „зоольоґічний шовінізм", який відзначається „звірячою ненавистю до чужих народів". Саміж вони відзначаються звірячою ненавистю до рідного брата...

КОМУ ЦЕ НА КОРИСТЬ?

Треба зазначити, що за ту саме звірячу ненависть до українських націоналістів наші гетьманці, радикали та большевики вдостоюються похвал від московських, польських та ренеґатсько - кацапських ґазет, як „Н. Р. Слово", „Свят". „Свет", чи „Лемко". Всі вони з „пшеемносьцьон", чи „удовлетвореніем" повторюють ці напади.

Ця безсоромна лайка звернена до одної точки: за всяку ціну сплюгавити цю геройську леґенду, що зродилась у Карпатській Україні; відвернути увагу нашого народу від його гарних прикмет, а звернути на чиряки і струпи.

ЗГІДНА СПІВПРАЦЯ

(Зо старокраєвого часопису „Наш Прапор").

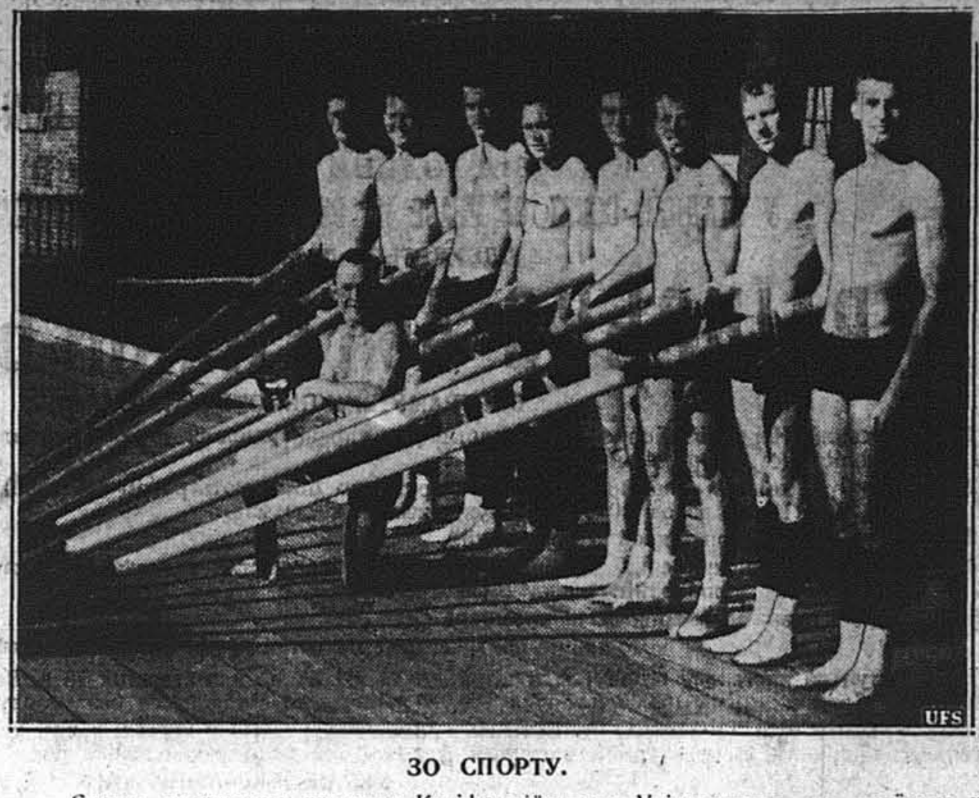
„Від голови риба смердить" — каже народня приповідка. Це — очевидно — торкається не тільки самої риби. Цим народня мудрість підкреслює значіння керівного осередка, важність проводу для всякої організації, для всякої спільноти, від сімї починаючи, а на народі кінчаючи. Практика вповні підтверджує це. Те саме товариство з тими самими членами потрапить з глибокого сну пробудитися й розвинути живу діяльність, якщо прийде інший голова з відповідним виділом. Та сама читальня потрапить уже впродовж короткого часу зробити семимилеві кроки вперед, якщо трапиться енерґійна й свідома одининця, що як голова зуміє „підійти" до членів, зуміє їм „промовити до серця" і просто чародійним способом притягнути їх до праці. Густо-часто такий голова не знає, як це він зробив, так як читальняники не можуть сказати, що властиво було причиною їх підняття до праці. Тайна такого успіху лежить у відповідній, хоча часто несвідомій, поведінці голови з людьми.

Таких „вроджених" кандидатів на голов, на орґанізаторів нема — на жаль — ніколи забагато, але замало. Тимбільше требаб їх цінити і не утруднювати їм праці. Одначе в практиці бачимо, що саме таких людей не допускають до якоїсь провідної праці, а коли й уже виберуть головою, то дадуть йому таких виділових, з якими співпраця взагалі неможлива. Чому? — Бо, вибираючи виділових, ми все ще не дивимося на те, чи ці люди потраплять взагалі з собою співпрацювати добре, чи вони вже не ворогують між собою, та чи вони здібні до провідної праці.

Саме у виборі виділу й голови мусимо завжди мати на тямці, що кожна успішна праця вимагає відповідних провідників, тобто людей, що потраплять провадити працю так, щоб вона принесла якнайбільший успіх при якнайменших тертях і непорозуміннях. Якщо самі виділові між собою не є однозгідні, якщо між ними самими є непорозуміння чи навіть ворожнечі, тоді вибирання такого виділу є підкопуванням установи. Бо ці непорозуміння вийдуть скоріше чи пізніше на ширше поле, тобто перекинуться на членів читальні чи товариства і замісць праці вийде одна велика сварня.

Очевидно, що найбільшу шкоду товариству може принести вибір невдалого голови. Тому заздалегідь требаб намітити відповідного кандидата, на якого радо годилисяб усі виділові. Тому требаб порозумітися з таким кандидатом на голову, чи він годиться співпрацювати з такими-то виділовими. Тоді щойно є запорука, що голова не матиме ніяких непорозумінь з виділовими, та що зможе присвятити всю свою енерґію орґанізаційній праці для товариства. Якщо цього нема, якщо виділ є тільки припадковою зліпкою людей, незіграних. а то й ворожих між собою, якщо до такої зліпки прийде ще невідповідний голова, тоді зрозуміла річ — праця виділу, а вслід за цим і цілого товариства, буде мізерна, або й ніяка. Бо де нема голови, там нема розуму; де нема ґазди в хаті, там господарем є кочерга. Зате там, де головою товариства є відповідна людина з дібраними виділовими, там праця мусить кипіти.

Та найважнішою передумовою успішної праці є сильне бажання, непохитна воля працювати. Де цього бажання нема, де нема амбіції, що гналаб до виконання якогось діла, де нема волі зробити найкраще ще кращим, там остається — що-найвище — примусове сповнювання обовязків, лінива латанина, затикання в мості одної діри другою. чи переливання з пустого в порожнє. А цієї волі до праці завжди бракує там, де нема сильної віри, де нема захоплення великою ідеєю, де серце не палає огнем любови до спільної справи. Бо товариство, чи сам виділ має бути спільнотою, а кожна спільнота є тим сильніша, чим сильніша є ідея, що лучить поодиноких членів у цю спільноту. Ось тому всюди, де є „непорозуміння", мусить бути також замалий дух спільноти, або його зовсім там нема. Ось тому перед головою та виділом стоїть завжди завдання скріплювати існуючу вже спільноту, або її творити там, де ще її нема. Без цього праця легко заломлюється, а то й зовсім щезає зо зміною виділу. Знаємо аж забагато прикладів, де виїзд одної людини з села потягав за собою упадок всіх товариств у селі. Цього не буде, якщо під кожне товариство дамо тривкі й міцні основи, якщо вже в початках подбаємо про створення й закріплення духа спільноти. Для цього необхідний є відповідний провід, відповідний голова та виділ, які булиб свідомі своїх завдань і які хотілиб спільно працювати над їх виконанням.

ЗО СПОРТУ.

Славна веслярська дружина Каліфорнійського Університету, що приїхала на схід узяти участь у веслярських змагах.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НА ПОМІЧ КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Ню Йорк, Н. Й. На листу центральної управи ОДВУ зібрав член 10-го від. ОДВУ, п. Й. Гурин, $29.75. Жертвували по $5: М. Марків, М. Люба; по $2: Галанка, М. Остапович, Дж. Івашко, М. Ґрешки; по $1: А. Яворський, В. Величко, С. Черевінський, А. Гурин, Г. Гурин, Г. Вовчук, М. Ґураль, М. Гурин; І. Карапура, Н. Ручка; по 50 ц.: І. Хомій, А. Кеніш, М. Близнак; В. Гординшинський 25 центів.

Нортгемптон, Па. Члени 68-го від. ОДВУ, пп. І. Стеців та В. Андрусишин, зібрали на поміч Карпатській Січі $40.65, а з каси відділу доложено $9.35, отже разом вислано на згадану ціль через центральну управу ОДВУ $50. Зложили на листу: В. Саюк $5; по $1: В. Андрусишин, В. Демчишин, В. Боднарчук, о. в. Горохівський, Л. Демчук, М. Крайник, І. Жеребецький, П. Панчишин, І. Масляник, А. Костів, І. Осичка, М. Коруць, Марія Вербицька, І. Прийдун; по 50 ц.: М. Мізяк, Г. Салаш, М. Гусак, І. Борисевич, П. Сондовий, П. Степчук, К. Шандік, І. Охоцький, М. Заліско, І. Антонюк, С. Тюхтій, В. Шишка, М. Гузеля, Т. Бенецький, С. Тихий, І. Савка, К. Трач, О. Федько, І. Ґодзяк, К. Вульчак, І. Махіброда, П. Ковальчук, М. Майорик; А. Мартинюк 75 ц.; Т. Присташ 30 ц.; по 25 ц.: А. Тримена, П. Кравчук, Й. Тримена, Г. Іванів, О. Палій, І. Стеців, П. Шеляк, С. Драбик, Ю. Чепеляк, М. Ракно, С. Вітушинський, А. Кримка, П. Качмар, Й. Крайник, П. Крайник, С. Гутник, Д. Лесканич, Г. Підставський, С. Венґер, С. Флитута, К. Нечистий, О. Задубера, П. Маслюк, К. Которош, І. Онущак, І. Ґулька; Т. Процак; І. Нагірний 15 ц.; В. Ткач 10 ц.

Бруклин, Н. Й. Семен Угорчак $5.

Шікаго, Ілл. 12-тий від. УЗХ-ОДВУ „Дочки України" зібрав $21.35. Збирали Т. Коколюс і О. Яремій. Зложили по $1: Н. Тимець, Т. Подцитник, Н. Николишин, М. Семків, П. Яворська, Т. Коколюс, В. Бонішевська, А. Кучма, М. Панькевич, Н. Пашко, П. Лукас, А. Собеська, пані А. Нобель, А. Яремій, В. Лярга, А. Мізак, С. Прокопів; по 50 ц.: М. Вивюрський, А. Боднарчук, К. Копустяник, В. Коцовський, О. Рибак, І. Панісяк, пані Березовська; по 25 ц.: В. Дорош, Е. Вунька, пані Ґеннінґс; Г. Стасюк 10 ц.

Гамонд, Інд. Секретарка 66-го від. ОДВУ, панна Анна Біндас, зібрала $5. Зложили по $1: М. Тимків, А. Т. Біндас; по 50 ц.: А. Садловський, А. Миленький, А. Крушинський; по 25 ц.: А. Грицак, . Салян, С. Крупар, А. Мендяк.

Ню Йорк, Н. Й. Збирали членниці 1-го від. УЗХ-ОДВУ пані М. Молянська й пані Марія Палій. На листу пані М. Волянської зложили по $1: Павлина Федин, М. Волянська, В. Струж, І. Волинський, Марджі Волинська, А. Волинський, Е. Сербинський. Разом $7. На листу пані М. Палій зложили по $1: Т. Михайлюк, К. Баляс, Е. Кесло, П. Жуковський; по 25 ц.: А. Сташко, Г. Салявський, Д. Седіляр, І. Каліновський, М. Ґамка (мол.), Б. Мацюх, М. Мархоцький. Разом $6.

Клівленд, О. 3 листи 8-го від. ОДВУ. Збирали Анна Декан і Розалія Кокоць. По $2 зложили: Р. Кокоць, І. Т. Білінський, Стефанія Палівода; С. Іванчук $1.50; по $1: Л. Чупіль, А. Декан, Ф. Іваночко, А. Іваночко; І. Дідун, А. Бабій, В. Козир, М. Колодій, Д. Мальчак, П. Різун, Т. Юрків, О. Пацкаль, А. Ґой, М. Вербінський, І. Головчак, В. Шостачко, В. Яцишин, М. Ковалець, В. Форемний, д-р Н. І. Михайленко, О. Каплиш, Д. Дарош, М. Стрільбицький, О. Купчик, М. Кілярський, М. Годованець, І. Вулан, І. Турчик, Г. Сорочак, Н. Козик, І. Ґлушек, С. Ломиш, М. Петровський, А. Хміль, Г. Мовчковський, Д. Токар, Й. Руцький, М. Тимчишин, Ф. Ошипок, П. Гамадик, Д. Країло, А. Гревка, В. Пиндур, Р. Сорочак, І. Бучинський, В. Женчак, М. Турчик; по 50 ц.: Р. Качмарик, Н. Гавриляк, М. Туцька, М. Волянська, А. Лямбор, П. Керик, В. Москаль, А. Задвоцька, Г. Костельник, К. Книш, А. Скоратко, В. Федак, А. Цапик, К. Галущак, П. Бовбуш, М. Ґартман, Д. Підсадний, А. Волянська, М. Білянська, Д. Романович, М. Ремпель, М. Швед, М. Карась, С. Кедьо, Д. Карпа; Е. Смільчак 30 ц.; по 25 ц.: К. Гарлачка, П. Лемещук, Р. Кульган. Разом $111.05. З листи пані П. Павлини й пані К. Попович: По $2 зложили: І. Павлина, Г. Балло, М. Шіло; П. Павлина $1.50; по $1: М. Циктир, Й. Піварник, П. Полівчак, Й. Сподар, С. Тарасюк, І. Шайн, д-р Е. І. Михайленко, І. Бец, Г. Кукіз, М. Бурко, В. Сенета, К. Сіка, І. Петровський, А. Ґосовська, М. Кравчук, Я. Павлина, С. Сушельницька, М. Литвак, А. Бураковська, А. Ковалець, К. Любінська; по 50 ц.: С. Біґановський, В. Сіка, П. Гуманчук; Н. Зіньків 30 ц. Разом $30.30. З листи І. Ількова. Зложили по $1: І. Ільків, А. Кальницький, І. Телеп, В. Мохнач, Н. Павлюк, Т. Федорчак; І. Колода. Разом $6.25. З листи о. М. Запаринюка. о. М. Запаринюк $1; В. Баранська 50 ц.; по 25 ц.: І. Бриняк, А. Якимець, П. Липян; по 15 ц.: Суходольський, Карась, В. Лазірко, М. Кац, Мазур, І. Семенчук. З листи М. Тимчини й І. Поповича. Зложили: Н. Тлокач $3; по $1: Й. Тихий, М. Римар, С. Чубинський, П. Лежан, М. Тимчина; по 50 ц.: С. Репета, О. Лесько, М. Шелеста, М. Ґоїк; по 25 ц.: М. Бучиляк, Марія Ліско. Разом $11. На листу І. Поповича зложили: І. Филипів $2; І. Попович $1.50; по $1: В. Ґузіль, М. Мазур, М. Сорочак, Т. Ґрицей, Н. Страп, Й. Ціхоцький, М. Пелех, Н. Панькевич, Й. Бончик, П. Осадчук, С. Довбуш, Г. Брикайло, П. Задерецький, Д. Шмаґала, Т. Оліяр, І. Бурян, І. Івахів, Й. Мучковський, Н. Бусько, Ф. Мураль; по 50 ц.: О. Клепак, М. Бурко, В. Жук, М. Сентий, С. Косик, Н. Третяк, К. Ґабрівська, Ю. Гірняк, І. Сподар, М. Михно, Г. Степаник, А. Ґоїк, М. Турчин, М. Кривий, Запоточний, Й. Жеруха; по 25 ц.: П. Залецький, О. Ґодованський, П. Толочкович, Й. Небожук, Г. Кравчук, В. Петришин. Разом $32.50.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАКИ ПІДЕМО НА ВИСТАВУ, ЗЛОЖІМ ЖЕРТВУ.

Всі ми повинні взяти громадну участь в українській програмі на Світовій Виставі, що відбудеться 18 червня ц. р. Та ще перед участю ми всі, як один, повинні скинутись по пару долярів на покриття коштів цеї програми. Повинні ми це зробити тим більше, що большевики пробували своїм натиском ту програму заборонити. Наша жертвенність повинна бути відповіддю на ці большевицькі заходи.

Громада по нитці, бідному сорочка, каже народня приповідка. А наш нарід числить 45 міліонів. Нас же в Америці є сотки тисяч. Якби ми в Америці всі зложили хочби по одному долярові, то якби та „сорочка" виглядала! Правда, що від кожного тяжко сподіватися жертви. Одначе щоби бодай більшість дала, то ми дуже добре стоялиб. Від себе і моєї дружини я пересилаю через Обеднання $5 на Світову Виставу, а $5 на ранених Січовиків Карпатської України. Бо це є також добра ціль і про це ми не повинні забувати.

Борючися разом, одні посвятою себе, інші працею та жертвенністю, ми зможемо скинути ті ворожі кайдани, що відаються нам у руки.

Степан Боґда,
Брустер, Н. Й.

Йонґставн, О. Члени 37-го від. ОДВУ, П. Ліщак і Н. Юристовський, зібрали на поміч Карпатській Січі. По $1: А. Когут, К. Юристовський, П. Бирка, П. Злож, І. Ґуран, М. Українець, Д. Темник, П. Шульц, П. Дубас, М. Сетник; по 50 ц.: І. Висичишин, А. Голиво, О. Біґудза, М. Катинський, С. Ворожбит, Т. Періг, П. Лішак, Н. Юристовський, І. Павловський, В. Гнатів, П. Мацейко, А. Зубик, М. Ґерак, Т. Байко, Д. Ткачик, А. Скубяк, І. Кравець; по 25 ц.: Д. Карко, Т. Терлецький, Д. Маринич, В. Павлик, А. Оскріб, П. Сорока, М. Кремінь, М. Заяць, П. Філь, В. Драгуш, М. Ткачишин, І. Шевчишин, І. Сухий, С. Бацак, Н. Багач, С. Терлецький, І. Ґурняк, Т. Терлецький, Ю. Фесьо, І. Гармач, М. Івалко, М. Юриса, І. Натишак, К. Ґурак, М. Литвин, П. Лапай, Дж. Лапай, П. Ярош, Ю. Стахура. Разом $25.25.

Арнолд, Па. Заходом 46-го від. ОДВУ зібрано $6 на поміч січовикам. Зложили: І. П. Федан $1; по 50 ц.: П. Зілінський, О. Лисий, М. Земледух, П. Л.; решту дрібними.

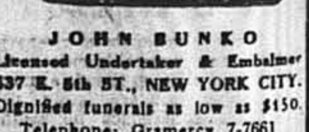
Джерзі Сіти, Н. Дж. П. Іван Гусар, член 75-го від. ОДВУ, зібрав на поміч січовикам $3.50. Зложили: Марта Люба $2, І. Микитка $1, В. Чорний 50 ц.

Сентрал Фолс, Р. Ай. Збирали члени 44-го від. ОДВУ: М. Прус і П. Бенковський. Зложили: П. Бенковський і П. Тітик по $5; Д. Бабій $2; по $1: К. Бабій, П. Самик, С. Тріска, М. Журба, М. Прус; С. Галайко 50 ц.; Й. Кашишин 30 ц.; І. Свідер 25 ц.; з каси відділу доложено $5. Разом переслано через центральну управу ОДВУ $23.05.

Праця.

Один лінюх сказав:
Праця є святою річчю, не треба її доторкатись!

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(2)

Коли другого дня почало світати, Тарзан пробудився, встав на ноги, а потім пішов будити своїх приятелів. Бо другого дня вони мали пускатися в дорогу, в напрямку побережжя і цивілізації. Вказавши їм напрямок і запевнивши їх, що по дорозі їм нічого не станеться, Тарзан розпрощався з ними. Та скоро він мав з ними знову зустрітись.

Коли гурт подорожніх зо своїми чорними слугами віддалився, Ґонфаля, по хвилі мовчанки, з острахом заговорив: „О, я не знаю, що зо мною. Я чогось боюся. Мафка і дорогоцінні камені... Вони ще далі мають на мене якийсь дивний гіпнотичний вплив". Зідхнувши, вона додала: „Це смішне, я знаю. Але признаюся, що цього впливу я не годна позбутись".

Її наречений Вуд засміявся і промовив: „Мафка не жиє. А два дорогоцінні камені — ти знаєш, що це мертві предмети і без гіпнотичного впливу Мафки нічого не значать. Крім того навіть ті камені десь пропали. Як знаєш, їх украли Спайк і Трол. Оба вони правдоподібно загинули в непровісних нетрах". Та ці арґументи, хоч були розважні, не дуже переконували Ґонфалю.

Хоч Вуд був переконаний, що Спайк і Трол загинули в нетрах, то фактично воно так не було. Вони були живі і здорові і пробивались нетрами, прямуючи до своєї цілі. З собою у шкірянім звою вони таскали два дорогі камені, які мали небавом спричинити жахливу драму серед африканських нетрів. Та покищо все було гаразд і до них лиш продирався в рядигоди рев звіра.